

ЧЕТВЪРТА МЕЖДУНАРОДНА ПИСАТЕЛСКА СРЕЩА — СОФИЯ '82

За четвърти път София стана столица на световното движение за мир, на съвестта на творците на словото от цялата планета. Сега, пет години след Първата среща на писатели от цял свят (1977), може уверено да се каже, че тя възроди традицията на антивоенните форуми на творците — Амстердам, 1932, Париж, 1935, и Мадрид, 1937 г., показва нейната жизненост и необходимост за съвременността. И същевременно сама се превърна в начало на нова традиция, която се разраства и обхваща все по-широки кръгове от световната писателска общественост — доказателство са не само Втората и Третата софийска среща, но и Интерлит'82, писателската среща в Хага — 1982 г., подготвяната за следващата година антивоенна писателска среща в Ротердам и др.

Безспорно тук се оглежда и изострянето на международната обстановка, което по безкомпромисен начин заставя всеки честен човек да намери своето място в борбата за мир, отново поставя с неумолима сила онзи въпрос, който преди около половин век Максим Горки отправи към своите колеги по перо: „С кого сте вие, майстори на културата?“ И с основание в своето встъпително слово председателят на СБП Любомир Левчев изтъкна:

„За жалост петте години, които ни делат от Първата софийска писателска среща, не донесоха желанието, оптимизъм на човечеството. Те показаха, че движението на народите и в това число писателското движение за мир стават все по-важно и актуално дело и навярно наш най-върховен писателски дълг. В какъв свят живеем? Някои твърдят, че това е най-добрият от всички възможни светове. Други вярват, че идва неговият край. Днешният свят не е единен. Така наречената „международна обстановка“ трагично и реално се влошава. Могъщи със своя капитал и със своя военен потенциал сили поемат открито курс към студена война, към свръхвъоръжаване и стремеж към изкусителното ядрено превъзходство. Официално се поддържат и осъществяват доктрини за малки „локални“ войни. С някакво странно равнодушие се допуска за година и половина във войната между Иран и Ирак да загинат двеста хиляди души. Само през месец август това лято и само в Ливан загинаха повече от 18 хиляди души, а какво да кажем за току-що извършеното там ново чудовищно клане. При това, както твърдят любителите на статистиките, ако през Първата световна война жертвите на цивилното население са били 13 на сто от общия брой, то днес това зловещо число е 80. И още нещо за това, което се крие зад процентите, и още един шрих от портрета на така наречените „допустими“ малки войни. Кой загива от тях? Организирайки настоящата среща, ние се обърнахме към кампучийската страна с покана да дойде някой изтъкнат темен писател. Получихме отговор — всички кампучийски писатели без изключение са били физически ликвидирани от режима на главореза Пол Пот — онзи, който беше издал заповед да се разстрелва всеки, който носи очила (като признак на интелигентност), онзи, който беше

забранил хората да носят презимена, и същият, който все още се ползува от признанието на някои правителства.

Но всички тези ужаси приличат на старомоден филм за вампира Дракула в сравнение с тази нова реалност, пред която човечеството стои сега като в шокково състояние от съзнанието, че вече е натрупана и готова за действие един убийствена, разрушителна военна техника, способна напълно да унищожи живота на планетата Земя.

Днес ние осъзнаваме, че разгръщаме борба не просто против войната, а против всеобщата гибел. Това е един нов, много по-съдбовен исторически момент. Изглежда, че с призива за свикване на Софийските писателски срещи писателското движение за мир се възроди толкова активно именно поради тази нова тотална угроза, изискваща ново, единно и решително противопоставяне.

Именно съзнанието за този нов, съдбовен исторически момент диктуваше работата на Четвъртата софийска писателска среща. И именно признанието за реалната сила, която представлява световното писателско движение за мир, бе изразено в приветствията, изпратени до срещата от държавни глави, обществени организации и творци от цял свят — Леонид Илич Брежнев, Тодор Живков, Индира Ганди, Хосе Лопес Портильо и мн. др.

В Четвъртата международна писателска среща взеха участие над 130 творци от десетки страни на планетата. Неин почетен председател бе Джеймс Олдридж, който в приветствието си към участниците подчерта: „Ние тук сме публицисти, историци и ако не насочим съзнанието на хората срещу лудостта на хората, тогава ние не сме изпълнили нашата задача.“

Тъй като сме тук, а това означава, че сме тук, за да се борим, нека започнем работа с обещанието, че се отказваме да бъдем безпомощни и да мълчим. Отказваме се да бъдем безразлични към онези, които искат да превърнат планетата в космически прах.“

Този отказ от безразличие, това съзнание за необходимостта от активна борба за мир бе главната и обединяваща тема в изказванията на пленарните заседания през първия ден на срещата. На следващия ден работата продължи в четирите секции. Ролята на единството на писателското движение за мир; литературата на съвременния свят — литература на надеждата или литература на отчаянието; художественият превод като мост между културите и незаменимо средство за опознаване на народите, в борбата за мир; издателската дейност, подчинена пак на тази задача — ето основните теми, обсъждани в четирите секции, където се изказаха около сто участници. През третия ден се състояха отново две пленарни заседания, завършили с приемането на апел за защита на мира от всички участници в срещата.

Би могло да се цитират много и много изказвания на творци от цял свят, издигнали своя глас в защита на мира и хуманизма. Но ако трябва да резюмираме главната цел на писателската среща, можем да се обърнем пак към казаното от Любомир Левчев:

„Не случайно фашизмът започна с думите на Хитлер: „Аз освобождам човечеството от онази язва, която се нарича съвест.“

И днес ние отново трябва да издигнем своя писателски и човешки глас към нашия съвременник, към нашия свят: Пазете човешката съвест, защото тя пази цивилизацията и нейното бъдеще, тя пази мира, тя пази самия живот! Да се борим срещу посегателствата на човешката съвест! Да се борим срещу отчаянието в името на надеждата.

Разоръжаването, за което са водят толкова много преговори, е възможно само ако то означава пренасочване на човешките духовни и умствени сили от полето на войната към полето на мирния творчески съзидателен труд. Днес ние трябва да издигнем своя глас към оня наш съвременник, който се е отдал на на-

уката, но допуска да я развива за военни цели, към инженерите и работниците, които изпълняват проектите на гибелните оръжия (уви, често без да знаят какво правят), към нашия съвременник, който е обект и субект на средствата за масова комуникация, по които се лее пропагандата на омразата, изковава се образът на мнимия враг и се подготвя лъжата, че може би точно ние ще оцелеем. Ние трябва да се обърнем към нашия съвременник с призив да се спре това безумие. Конкретен пример за това ни даде предложението за тържествен отказ от първа употреба на ядрена сила. На тези, които подготвят всеобщата гибел, трябва да се противопоставят всеобщото проклятие и позорът.

Лъжливата надежда е предателство. Обикновено тя се отличава от истинската надежда по това, че ни носи успокоение, а не тревога. А светът прилича на птица, настигната от буря. Сега крилото трябва да излезе по-силно от оргията на мрака.“

Литературна мисъл